

Városunk

Budapesti Honismereti Híradó

VI. évfolyam 1. szám

2003. január

A pesti Quartier Latin

Egy bátor hasonlattal a Nagymező utcát a pesti Broadwaynek nevezzük. A Múzeum körút és környékét még bátrabb hasonlattal átmenetileg elkeresztelhetjük pesti Quartier Latinnek – afféle Kiskörút menti Latin Negyednek. S mint a Szajna-part falának vetve hátukat árusítanának a párizsi „bouguistore”-ok, szabadtéri antikváriusok – az egykori pesti várfal mentén emelt épületekben több könyvesbolt és számos antikvárium közvetíti a kultúrát.

Számomra a legkedvesebb, hiszen közel öt évtizede vagyok látogatója, vásárlója a Nemzeti Múzeummal szembeni, a közben Honterus egykori brassói

könyvkiadó püspökről elnevezett antikváriumnak. A Guttenberg galaxis végváraiba belépve a történelem szele üti meg a látogatót. Ősnyomatványok, régi térképek és könyvek között válogatva kézzel foghatóvá lesz a múlt. Csak a boltból kilépve a valamikori feltöltött várak felett száguldó autók, és az úgazdag módra „átmeszelt – kiglancolt” Nemzeti Múzeum látványa jelzi a múlt időt.

De maradjunk a polcok között, ahol rövidesen megjelenik az intézmény vezetője, *Gregus István*, a rangos antikváriushivatás még fiatal „nagy öregje”. Neki is köszönhető – maga ajánlotta (Folytatása a 9. oldalon.)

A Budapesti Történeti Múzeum „Egy nagyváros születése” (1998) című kiállításából

Százéves Rákosszentmihály

Helytörténet reflektorfényben

A krónika szerint Szentmihály faluban már hét évszázaddal ezelőtt éltek emberek, aztán a törökdlás alatt elnéptelenedett a környék. Az 1870-es évektől az új telepések néhány évtized alatt virágzó kertvárost teremtettek a pusztából, és 1902 decemberében – épp száz esztendeje – Rákosszentmihály önálló községgé vált. Erről emlékeztek meg egy kéthónapos ünneppsorozatral a helyi egyesületek és a katolikus egyház.

A rákosszentmihályi Ferenc József tér, 1930 körül

Szeptember végén a századik születésnapját ünneplő katolikus templomban vette kezdetét az ünneppsorozat, mely naponta sok száz érdeklődőt vonzott. Irodalmi estek, hangversenyek, az egykor itt szolgált papok szentmiséi, körmenet, az új közösségi ház

avatása, és a Szent Mihály-napi búcsú vigasságai adtak méltó keretet az emlékezésnek. A lelkes szervező *Horváth Zoltán* atya volt, akinek szerkesztésében napvilágot látott a templom történetét bemutató szép kiállítású könyv is.

Novemberben *100 éves Rákosszentmihály* címmel helytörténeti kiállítást nyitott meg az egykori község-házán, a mai Kölcsey iskolában *Szabó Lajos Mátyás* polgármester. A népes számú érdeklődőt a kiállítás megálmodója, *Lantos Antal* helytörténész vezette körbe a mintegy hatvan tabló előtt, és színes meséje nyomán a régi fotókat, térképeket, újságokat, okira-

Budapest magán-antikváriumairól

„A cenzúrától a bibliofil könyvkiadásig” követhetjük végig Borda Lajos, a Magyar Antikváriusok Egyesülete elnökének munkásságát, elképzeléseit. (Írásunk az 3. oldalon.)

RÓLUNK – RÖVIDEN

Budapesti Honismereti Társaság

Társaságunk Gyűjteményi Szakbizottsága november 6-án tartott ülésén a civil szervezetek és tagjaik tevékenységeinek segítői lehetőségét vizsgálta meg elnöke, Szöllősy Marianne vezetésével. Javaslatként merült fel egy, a kerületi helytörténeti tevékenységeket bemutató kiadvány készítése, később szakmai és reprint kiadványok megjelentetése.

Rendezvény Szakbizottságunk november 7-én szintén összejött. A dr. Tóth József elnöklete alatt összeült bizottság januártól havonta megrendezhető fővárosi felolvasó délutánokra, az előadók személyére és témáira tett javaslatot. A fővárosi civil hagyományör-

ző szervezetek számbavétele érdekében a kerületi önkormányzatok információinak bekérésére hangzott el javaslat.

A Városunk-Budapesti Honismereti Híradó Szerkesztő Bizottsága november 14-én, a FSZEK Budapest Gyűjteményében tekintette át Társaságunk mb. elnöke, Karacs Zsigmond jelenlétében a 2002. év számaikat, tette meg javaslatát a 2003 évi számokkal kapcsolatosan: a januári szám az írott források témakörével, az áprilisi a restaurálással és kiállítás-rendezéssel, a júliusi a lokálpatriotizmus és az internet témakörével, az októberi a műtárgy- és régiségkereskedés témakörével foglalkozna kiemelten.

Köszönetnyilvánítás

Tevékenységünkkel rokonszenvezőktől az adójuk 1 százalékának felajánlásával 2002. évben 41.755 forint támogatást kaptunk. Adományukat a Városunk-Budapesti Honismereti Híradó Ön által most kézben tartott számának elkészítésére használtuk fel. Független kiadványunk folyamatos megjelenését segítették ezek a névtelen támogatóink, az írásokat ellenszolgáltatás nélkül felajánlók és a lapot burkoltan támogatók: tördelését a Book-Graph Bt. (Bukovszki Antal) a piaci árak alatt végezte, az újpesti Kolofon Nyomda Kft. évek óta „elfelejtkezük” nyomdaköltségünk emeléséről. Lapunk megjelenésének öt éves jubileuma alkalmából ezúton köszönjük meg támogatóink önzetlen segítségét.

Budapesti Honismereti Társaság

Társaságunk elnöksége évadzáró összejövételére szintén november 14-én, a Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjteményben került sor. Az előző ülés óta eltelt időszak eseményeiről Gábrriel Tibor titkár adott tájékoztatást. Ezt követően az elnökség Karacs Zsigmond mb.

elnök vezetésével a bizottságok javaslatait véleményezte, azokkal alapvetően egyetértett és körvonalazta a 2003. év főbb tevékenységi irányait. A havonkénti helytörténeti előadóestek Budapesti Históriaikkal gyűjtőnévvel indulhatnak – hangzott el.

Budapesti Históriaikkal

Szűkebb pátriánk, Budapest történeti múltjának egy-egy szeletébe ad betekintést a Budapesti Honismereti Társaság februárban induló sorozata, a Budapesti Históriaikkal. Előadóestjeik a nyári és a karácsonyi időszak kivételével minden hónap első szerdai napján, délután 5 órai kezdéssel, változó helyszíneken kerülnek megrendezésre. A főváros és elődtelepülései legújabb kutatási eredményeken alapuló „múltzárványai” bemutatását az adott témakör, vagy

szakterület ismert kutatói, neves szakemberek végzik. Helytörténeti estéik második részében, kötetlen műhelybeszélgetés formájában Budapest egy néhai települése, mai kerületrésze, vagy kerülete múltjának ápolása iránt elkötelezett civil szervezet képviselője teszi közzé tapasztalatait, számol be tevékenységükről, a megvalósítás néha rögzített útjáról, terveikről. Az előadóestek nyilvánosak, belépődíj nélküliek, azokra előzetes bejelentkezés nem szükséges.

Budapesti Históriaikkal előadásai

Az előadások a hónap első szerdai napján, délután 5 órakor kezdődnek.

Február 5.

– A budavári régészeti feltárások eredményeiről

Előadó: dr. Bencze Zoltán, a Budapesti Történeti Múzeum középkori osztályának vezetője

– Műhely: A Lánchíd Kör tájékoztatója

Előadó: dr. Mojzes Imre, a Lánchíd Kör elnöke

Helyszín: Budapesti Történeti Múzeum – Gótikus Lovagterem (I. ker. Szent György tér 2. – Királyi Palota, E épület)

Március 5.

– Karvaly a címer közepén – a fői Károlyi család szerepe az északpesti települések létrejöttében és fejlődésében

Előadó: Buda Attila, az ELTE BTK Irodalomtörténeti Könyvtára vezetője

– Műhely: Az Újpesti Helytörténeti Alapítvány tájékoztatója

Előadó: dr. Zámbo Gyula, az Újpesti Helytörténeti Alapítvány elnöke

Helyszín: Újpesti Polgárcentrum – Tükörterem, (IV. ker. Árpád út 66.)

Április 2.

– A Birkl Gyűjtemény és története
Előadó: dr. Új Irisz, az Óbudai Múzeum igazgatója

– Műhely: a Braunhaxler Óbudai Német Hagyományápoló Egyesület és az Óbuda Baráti Kör tájékoztatói

Előadók: Neubrandt István, a német hagyományápoló egyesület elnöke és dr. Pintér Endre, a baráti kör elnöke

Helyszín: Óbudai Múzeum – Zichy kastély (III. ker. Fő tér 1.)

– Antikvárium napjainkban is fogalom, kevesen léphetnek be a Madách utcai, könyvekkel zsúfolt kis „szentélybe”. Árulja el, hogyan került erre a pályára.

– Az egyetem Múzeum körüti élettani tanszékén voltam. Két antikvárium is működött a közelben... A 60-as évek végén indultak a könyvaukciók, tavasszal és ősszel a MOM-ban kerültek megrendezésre. Ez jórészt a Vorkutát is megjárta Hoffmann Ferencnek, az ÁKV antikvár osztálya vezetőjének volt köszönhető. A mai napig emlékeztetes, hogy az egyik aukciós katalógus hátsó borítóján egy 1848-as naptár fényképe volt az „Unio” felirattal. Azaz csak lett volna! A

Könyvritkaságaink, antikvár anyagaink állami segítséggel évtizedekig egyirányú utat követtek, Nyugatra vándoroltak. A 90-es évek elején ez a tendencia megállt, majd megfordult. Egyidejűleg könyveink, irattári anyagaink felértékelődtek, és napjainkra Budapesten pezsgő antikvárium élet alakult ki. Kevesen ismerik ezt jobban, mint Borda Lajos, a Borda Antikvárium vezetője, a Magyar Antikváriusok Egyesülete elnöke.

– Nem volt ára a könyveknek. Iránylistákat adtak ki az antikváriusoknak. A magyar lexikonkiadás felülmúlhatatlan csúcsteljesít-

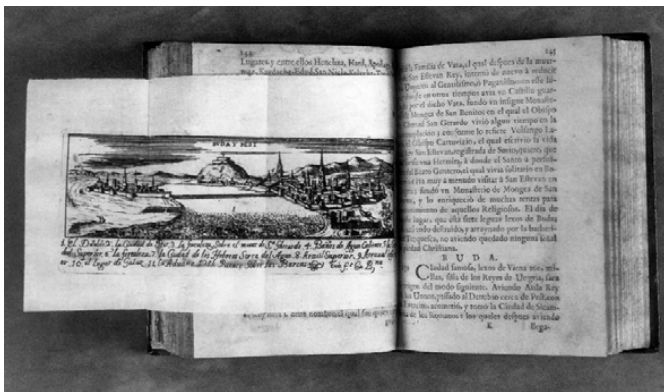
nyugatiak lerabolták: hihetetlen érték került külföldre az antikvár anyagok külföldi forgalmazását tekintve monopolhelyezetű Kultúra Külkereskedelmi Vállalatnak köszönhetően.

– *Mi a helyzet manapság?*
– Megváltozott a piac, sok új antikvárium létesült. Csak Budapesten közel hatvan működik, de közülük csak 5–10 tudott túllépni a „használt könyves” színvonalon. Az üzletek a vezető személyiségétől, kapcsolataitól, finansiális helyzetétől és szakértelmétől függőek. A rendszerváltás után egy nagyon jó üzletember, a Központi Antik-

Hármaskönyve (Tripartitum). Napjainkra az a jellemző, hogy külföldről jönnek vissza az anyagok. Nyugati árveréseken rendszeresen találkozom magyar magángyűjtőkkel, de a licitálók közt szlovák, vagy román egy sincs. Az Országos Széchényi Könyvtár folyamatosan hozza haza a hungaricumokat. Az Országos Levéltár tevékenységéről is nagyon jó véleménnyel vagyok, konzekvensen gyűjti az illetékességi köréhez tartozó irattári anyagokat.

– *Tudomásom szerint már egyesületük is van.*

– Főként Berényi Péter újságíró szívós munkájának köszönhető a Magyar Antikváriusok Egyesületének létrehozása. Mintegy tizenöt antikvárium képviselője 2001-ben alapította meg érdekvédelmi szervezetünket. Bizalmuknak köszönhetem az egyesület elnöki tisztségét. Szakmánk javaslatait jogi személyként nagyobb súllyal tudjuk képviselni a minisztériumokkal való diskurzusban, a törvényelőkészítési folyamatoknál. Hasonlóképpen német kollégáinkhoz, kiket a Német Antikváriusok Szövetsége képvisel. Nyugat-Európában az ilyen szerve-

Bizoteri: Ungria restaurada... Barcelona, 1688 (Skultéty-gyűjtemény)

cenzúra az egész hátlapot levágatta, mivel az 1848-as 12. pontra, az Erdélyel való egyesülésre utalt. A könyvek révén ismertem meg feleségemet, majd 1977-ben, a Balzac utcában nyílt meg üzletünk. Még három magánantikvárium létezett ekkor a városban: Forgách Béla a Corvin téren, Lőrincz Ernő a Várban, valamint Gruber Hugóné Budai Tékája a Kiss János altábornagy utcában. Családi vállalkozás volt és maradt is a mienk, üzletünk tíz éve költözött a Madách térre.

– *A rendszerváltás előtt más volt az antikváriumok élete.*

ménye, a 18 kötetes Pallas sorozat 800 forint volt. Nem lehetett eladni a jogi könyveket, nem jelentkezett rá vevő. Mert a rendszer nem volt egy jogállam. Az ügyvédek is csak a rendszerváltás után pár évvel kezdtek gyűjteni a jogi vonatkozású könyveket. A képeslapoknak sem volt értéke, szinte kötegvastagságra árulták azokat. Nemrég akartam venni egy zebegényi régi képeslapot: 25–30 ezer forintba került volna. Volt, aki ragyogóan megélt abból, hogy a MÉH-be kilóra eladott anyagot átnézte: a Széchényi első kiadástól kezdve sok minden került így elő. Ezt a zárt piacot a

Londonban kiadott Magyarország térkép Buda és Pest ábrázolása, 1700 körülről (Skultéty-gyűjtemény)

várium tulajdonostársa, Márffy György lépte át először a magyar könyvkereskedelemben a bűvös egymillió forintos határt. Ennyiert kelt el Werbőczy István kolozsvári kiadású

zetek tradicionálisak, a céhrendszer késői utódjai.

– *Mi lesz napjaink nagy magángyűjteményeivel?*

– Mindenki szeretné, ha gyűjteménye fennmaradna. Ez mara- ➔

→ déktalanul szinte csak Apponyi Sándor gyűjteményénél valósult meg, mivel az országgyűlés törvényt alkotott rá. A többpéldányos gyűjtés egy példányosra alakításakor, a harmincas években még a Széchenyi Ferenc gyűjteményének egyes darabjait is áruba bocsátották. A gyűjtő végrendeletében rögzített külön záradék sem segít ezen. Ritka kivételek a nemzeti jelentőségű gyűjtemé-

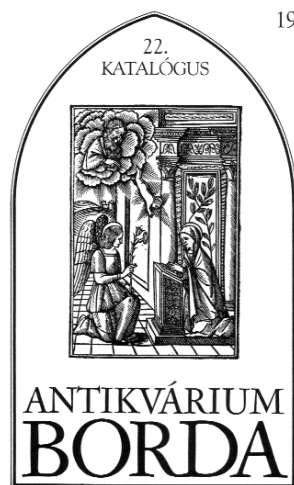
nyek. Nagyon értékes reformkori anyaga miatt maradt fenn a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban a Szűry-gyűjtemény. Mi egy megoldást látunk, katalógusokban rögzíteni a gyűjteményeket. A Műgyűjtő Magyarok sorozatát a Borda Antikvárium 1998-ban kezdte el kiadni. Az első Skultéty Csaba gyűjteménye volt. Idén tervezük Szij Rezső 20. századi gyűjteményéről a negyedik katalógusunk kiadását.

– *Antikváriumunk nem tartott könyvárveréseket.*

– Kezdetektől mi határoztuk meg egy könyv értékét. Ajánlatainkról 1997-ig huszonkét katalógust adtunk ki. Ezeket egy zárt körnek, törzsvásárlóinknak küldtük meg. Ismert műgyűjtők, könyvtárak és közgyűjtemények alkották a vevő körünket. A nívós antikvár anyag azonban mostanra nagyon megfogyatkozott. A bolti kínálat szűn meg, hogy az antikváriások az árverésekre rakják félre a jelentősebb anyagokat. Ezzel együtt Budapes-

ten pezsgő antikvár piac van, amely a város életének szerves része. Mi a nyereségünk egy részét a könyv, és a könyvkiadás népszerűsítésére fordítjuk. Bibliofil és könyvészeti kiadványaink 90 százaléka támogatás nélkül, számozottan, és igen kis példányszámban jelenik meg. (Megjelent Antikvárium történet című kiadványunkkal, 2003 januárjában a Magyar Nemzet kulturális rovatában – a szerk.)

Gábel Tibor

1997

Támogassa adójának 1%-ából a Budapesti Honismereti Társaságot!

Fontos a múltunk, fontos a jelenünk, de legfontosabb a jövőnk. Ennek a jövőnek építéséhez kívánunk hozzájárulni a „Városunk” című szerény kiadványunkkal, amely a szó legszorosabb értelmében közhasznú célokat szolgál, ingyenes, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi fiókjában is olvasható. Ezúton is köszönjük támogatóinknak múlt évi hozzájárulásait, és kérjük, hogy ez évi tevékenységünk támogatására ajánlja fel jövedelemadója 1%-át!

Budapesti Honismereti Társaság

Adószám: 19673903-1-41

Címünk: 1043 Budapest, Berda József utca 48.

Közel száz éve „üzemelteti” már Budapest ezt az intézményt. Már akkor felvetődött az igény egy modern, új könyvtár építésére, amelynek terveit a kor neves építész, Lajtha Béla el is készítette, a kivitelezést viszont az első világháború és a következő zavaros – tragikus évek pénzhiánya akadályozta meg... Így került sor arra, hogy a harmincas években elszegényedett Wenckheim-család Baross utcai palotáját vásárolták meg és alakították át könyvtárrá.

A központi könyvtár mellett az ötvenes-hatvanas években kialakult a fővárosi kerületekben a fiókkönyvtárhálózat. Ez a közel másfél száz egységből álló hálózat a rendszerváltás után felére zsugorodott... A központi könyvtár megújítása, bővítése, korszerűsítése mintegy 300 millió Ft-ba került, de

ez esetben valóban elmondható, hogy a pénz jó helyre került. 2001. szeptember 12-én nyitotta meg ismét kapuit a főváros megújult központi könyvtára.

Sor kerülhetett a korábbi évekhez viszonyítva több új szolgáltatás bevezetésére: pl. a családi foglalkozásokat, játékokat is biztosító gyermekkönyvtár, az új igényeket kiszolgáló média-kölcsönző, vagy az internethasználati lehetőség, a napilapok kényelmes átnézésére szolgáló böngésződe illetve a videó- és nyelvi olvasóterem.

A főváros helytörténetével foglalkozókat segíti a Budapest Gyűjtemény, amelyben már a kezdetektől igen sokrétű, gazdag anyag gyűlt össze.

A fentiekben túl a Kiszgalériában fotó- és festmény ki-

állításokat rendeznek, a reprezentatív „arany” és „ezüst” termek pedig különféle tanácskozássoknak, ünnepi rendezvényeknek biztosítanak illő helyszínt.

Az ország legnagyobb közművelődési könyvtárának jelenleg közel 42.000 beiratkozott tagja van, a na-

pi látogatói létszám pedig 4000 fő. A csökkenés ellenére változatlanul jelentős a fiókkönyvtárak forgalma is: ezeknek 60.000 tagja van.

A közeljövő feladata lehet ennek a hálózatnak a korszerűsítése a főváros, a kerületi önkormányzatok és a helyi civil szervezetek együttműködésével.

Tóth József

Pestszentimréért Díj és kiállítás

A Dr. Székely Endre Pestszentimre Történelmi Társaság november 7-én, a Pestszentimrei Községi Házban tartotta éves közgyűlését. Három nappal korábban, ugyanitt nyitották meg „A legendás 40-es villamos” című kiállításukat. Közgyűlésük első napirendi pontja a Pestszentimréért Díj átadása volt: Ilku János bődízműves, az ipartestület vezetőségi tagja és Vada Gábor önkormányzati képviselő kapta meg 2002. évben a kitüntetést. Ezt követően a Társaság éves tevékenységéről, terveiről hangzott el beszámoló.

Közkinccsé vált okirat

Kossuth Lajos díszpolgári oklevele Újpesten

Egy éve, 2001. december 21-én a Központi Antikváriumban vásárolta az Újpesti Polgármesteri Hivatal annak az oklevélnek díszkötéses fotómásolatát, melyet 1889-ben Újpest község adományozott Kossuth Lajosnak. Az 1879-ben kiadott ügynevezett honossági törvény értelmében a volt kormányzó elvesztette állampolgárságát. A honi települések szinte mindegyike ekkor adta tanúbizonyságát a nagy hazafi iránt érzett tiszteletének azzal, hogy díszpolgárává választotta. Településünk az országban az első nagyközségként képviselőtestületi döntéssel adta ki a küldöttség útján juttatta el Turinba az okirat eredetijét. Sajnos a példánynak a történelmi vizsontagságok során nyoma veszett. Az előrelátó készítőik azonban fotómásolatban megőrizték az utókornak.

Több éve kutattuk már, hogy fellelhető-e valahol a

Váradi J. és Társa újpesti műtermében készült díszkötéses okmány. Nagy örömkre – szinte a Kossuth-év beharangozójaként – felbukkant a Központi Antik-

várium árverési katalógusában. Önkormányzatunk kulturális vezetése évek óta jó kapcsolatot tart fenn az üzlettel. Rendszeresen küldik árverési tájékoztatójukat, értesítést kapunk a városrészrel kapcsolatos dokumentumok felbukkasáról. Így értesültünk e ritkaság

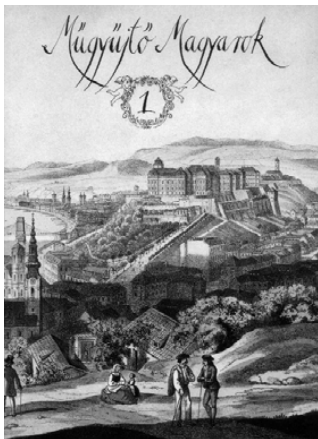
megjelenéséről. Az oklevél szép kivitelben, azonnal kiállítható állapotban került az Újpesti Helytörténeti Gyűjteménybe. Azóta kiállításunk fontos része, az emlékévkalkulációból többször került a gyűjteményen kívül is a figyelem középpontjába. A kerületi középiskolások számára hirdett Kossuthvetélkedő emléklapjaként az okirat címlapját kapták a verseny résztvevői. Közismertté tételét igyekeztünk elősegíteni a kerület honismereti lapjában, az Újpesti Helytörténeti Értesítőben való részletes ismertetésével is. A történelmi háttér felvázolása mellett a dokumentum teljes szövegét fotókkal illusztrált formában juttattuk el az olvasókhöz.

Szerencsére a lehető legjobbkor bukkant fel a régóta keresett irat. Köszönet az antikvárium dolgozóinak és az önkormányzatnak, hogy a polgárok számára látogatható gyűjteménybe segítették elhelyezni ezt a fontos oklevelet.

Szözlősy

Az oklevél fedőlapja

Ma már ténylegesen is sorozatként létezik a Borda Antikvárium 1998-ban induló kezdeményezése, a jelentősebb magyar antikvár magánygyűjtemények A/4-es méretű kötetekben való bemutatása. Ezek a később forrásként is használható kiadványok egy-egy gyűjtő életművének, gyermekeként is szeretett könyveinek

Műgyűjtő Magyarok

Életművek emlékei

és kéziratainak állítanak emléket. Sorozatunk ötlete feltehetően a szintén a kiadó által készített szerény előd, Pál Ferenc János 1984–1989 között értékesített gyűjteményét bemutató hat ajánlójegyzékből származik.

A „Műgyűjtő Magyarok” első kötete Skultéty Csaba gyűjteményébe ad betekintést. „Pest és Buda régi látképei és egyéb ritkaságok” címet viseli, tartalma is ennek megfelelő. Buda és Pest 125 látképe – közöttük több korábban ismeretlen, valamint a kiemelkedő kézirat anyag – Zsigmond király oklevelétől

Kossuth Lajos autográf kéziratáig – 1998 májusában az Országos Széchényi Könyvtárban volt kiállítva. Az OSZK és az OL számára elővásárlási jog adásával a gyűjtemény darabjai ezt követően kerültek értékesítésre az antikvárium közvetítésével. Sorozatuk 1999-ben megjelent második kötete Haiman Györgynek Kner nyomtatványokból és egyéb ritkaságokból álló gyűjteményét tárja elénk.

A Műgyűjtő Magyarok harmadik kötete Szántai Lajos régi magyar látképeket, térképeket, életképeket, arcképeket felölelő gyűjteményét mutatja be.

Katalógusunk anyaga 2001 júniusában szintén a Széchényi könyvtárban került kiállításra, majd annak zárását követően lehetett a Borda Antikváriumban megvásárolni. A katalógusok, a kiállítások a Borda házaspárnak köszönhetőek, negyedszázados munkájuk a magyar antikváriusok európai színvonalát bizonyítja.

Épülő levéltár, korszerűsödő kutatás

Iratgyarapítástól a számítógép termináljáiig

Történeti múltunk írásos forrásai leginkább a levéltárainkban férhetők hozzá. Budapesten jelentős változások várhatók: folyamatban van az új levéltár építése és ezzel párhuzamosan a dokumentumok számítógépes feldolgozása. Rövid időn belül forradalmasítani fogja a számítógép használata a levéltári kutatásokat. Minderről Budapest Főváros Levéltára főigazgató-helyettesével, Breinich Gáborral beszélgettünk.

Az új levéltár látványképe

– A közgyűjtemények egyik kritikus pontja a gyűjteményfejlesztés. Mi a helyzet a fővárosi levéltárnál?

– Legnagyobb gondunk az iratanyagok ütemezhető átvétele, a történelmi jelentőségű iratok, „kollektív emlékezetünk” megőrzése. Most kisebb gyarapodások lehetségesek, raktáraink dugig vannak. Az új levéltár átadása után évente ezer folyóméter iratanyag átvételét tervezzük. Szoktunk vásárolni is, fontosabb közokiratokat. Figyeljük az aukciókat, az antikváriumok jó üzleti partnernek tartanak minket. A katalógusukban szereplő dokumentumoknak az illetékes referens néz utána, a mi anyagainkban: megvan-e, közokiratnak számít-e, mennyire lehet fontos számunkra? Jelentős anyag és túlzottan magas vételár esetén kezdeményezhetjük annak védetté nyilvánítását. Néha egyezkedünk is. Házmán Ferenc, Buda utolsó polgármestere irata-

it leszármazottjaitól úgy vásároltuk meg, hogy a gyűjtemény egyes okmányait digitalizáltuk, azokból az örökösök másolatot kaptak.

– Nem lehetett könnyű feladat az új levéltár helyének kijelölése.

– Egy évtizeddel korábban még a Vizafogó lakótelep területén, Hundertwasser tervai alapján képzeltük azt el. Elsősorban anyagi okok és az építész szakma kifogásai miatt 1994-ben ezt az illetékesek elvetették. Két évig a város barna negyedeit (ipari övezeteit) jártuk. Váci úti, dél-budai... használaton kívüli ipari létesítményekről készültek megvalósíthatósági tervek. Kiderült azonban, hogy egy ipari létesítmény átalakítása lényegesen nem olcsóbb, mint egy új építése, üzemeltetése azonban sokkal drágább lenne. Törekedünk arra, hogy könnyen megközelíthető helyen épülhessen fel. Idén, szeptember 28-án tervezzük a

XIII. kerületi Teve utcában az új levéltárt átadni. Külső telephelyeinket felszámoljuk, minden anyagunk egy helyre fog kerülni. Jelen pillanatban 25 ezer folyóméter iratanyagunk van, az új levéltár tároló kapacitása 50 ezer folyóméteres. A főváros 6 milliárd forintot különített el megvalósítására. Az 1+7 szintes épü-

letnek 22 ezer négyzetméter hasznos alapterülete lesz.

– *Biztató kilátások, de mi van a számok mögött?*

– Célunk a kutatás számára egy korszerű és barátságos intézmény létrehozása. Az ügynevezett fejelet földszintjén kiállítások rendezésére is alkalmas fogadótér, az ügyfélszolgálat

A Budapesti Negyed tizedik, jubileumi évfolyamának számait vehettük kézbe az elmúlt évben. A folyóirat kezdeményezője és kiadója Budapest Főváros Levéltára, főszerkesztője Gerő András. Szerkesztését kezdetben Berkovits György, később Mihancsik Zsófia végezte. Tipográfiájának karakteres megjelenése a 70-es évek Mozgó Világá-

nak konstruktivista jellegét idézheti fel bennünk. Egyes számai is hasonlóképpen a borító folyamatosan változó színeivel szintén megkülönböztethetők egymástól. A méretes könyv nagyságú folyóirat terjedelme az adott szám témájához igazodó, általában 250-300 oldal közötti. Alcíme „Lap a városról”, s ez tartalmát is tükrözi.

Tavaly márciusban a Budapesti Honismereti Társaság készítette elő és rendezte meg „A tudás forrásai” elnevezésű, középiskolás művelődéstörténeti vetélkedő budapesti döntőjét. Innen a székesfehérvári regionális döntőbe bejutó csapatok értékes jutalomkönyveket kaptak - fővárosunk levéltára a Budapesti Negyed negyven példányának felajánlásával szerzett örömet a legjobb diákcsoportok tagjainak. Válogatásuk egyben jó áttekintést is adott a folyóirat ars poeticájáról.

A II. évfolyam 4. és a III. évfolyam 1., összevont száma a modern metropoliszt vizsgáló nyugat-európai és amerikai értelmezések, tervek, városfejlesztési nézetek összegzése. Kimagaslóan

Anka naplója – feljegyzések a háborús Budapestről

„bu

A felrobb

Liberátorok Budapest felett, 1944. július 2.

és egy százfős konferencia-terem kap helyet. Ügyfélszolgálatunk elhelyezése lehetővé teszi az egyszerűbb szolgáltatásainkat igénylők (örökösödési igazolások, iskolai bizonyítványok...) gyors kiszolgálását: nem szükséges tovább menniük. Az első emeleten a büfé, a másodikon a kutatóterem dominál. Ez utóbbi üvegfa-

lakkal tagolt terű lesz. Itt kap helyet a mikrofilmes kutatói részleg és az egyetemi, főiskolai csoportokat fogadó oktató részleg. A harmadik emeleten a levéltár 25 ezer kötet állományú szakkönyvtára kerül elhelyezésre. Teljes könyvtári állományunkról számítógépes katalógusunk van, az internetre is felraktuk (a le-

véltár honlapja: www.bparchiv.hu).

– *Hogyan áll a fővárosi levéltári források számítógépre vitele?*

– Óriási mennyiségről van szó. Megfontolást igényel, hogy mi kerüljön digitális feldolgozásra. A hordozó anyaga, vagy az írás anyaga miatt veszélyeztetett dokumentumokat átmentjük, hogy a számítógép képernyőn olvashatók lehessenek. A nehezen kezelhető dokumentumok,

rosok tudásanyagát személyüktől függetlenül megőrzi a számítógép. A keresőrendszerek alkalmazásával számunkra is meglepő helyekről bukkannak fel információk egy-egy konkrét témára, személyre keresve. Honlapunkon már rengeteg információ van: a szakkönyvtárunk katalógusától a Budapesti Negyed folyóiratunk anyagáig. A Registrum adatbázisa egészen a raktári jegyzék számáig van felrakva. A Le-

Budapesti negyed”

Lap a városról

Építéskor készült Margit-híd, 1944 november 4.

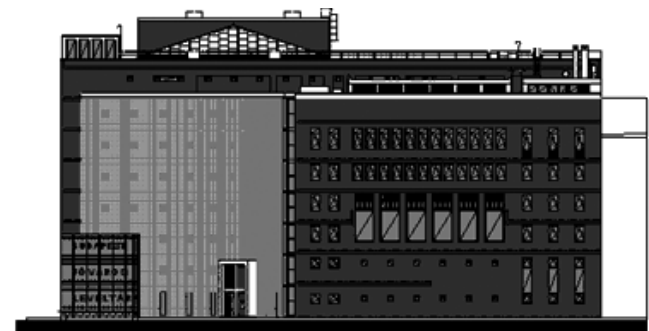
lyam első számát kapták meg a Budapesti Negyed harmadik köteteként említett diákjaink. Igaz, a plagizálás indokolt! Krúdy-nak Kóbor Tamás sorozatos kiadásban megjelent műveiről írt recenziója indítja a *Sánta Gábor* szerkesztette válogatást. Kóbor Tamásról, az immár százéves századforduló budapesti kispolgárságának krónikásáról mi sem tudunk többet mondani, mint Krúdy: Budapest regényírója volt.

A háború lángjait idéző, téglavörös színű borító takarja a folyóirat eddig utolsó, most ősszel megjelent számát, Anka naplóját. Egy liberális gondolkozású budai polgárcsalád háborús mindennapjait ismerhetjük meg Anka, azaz leánynevén Gergely Magdolna naplójából. Női szemmel láttatja velünk az 1944. március 14-e és az 1945. március 5-e közötti fővárosi történeteket. Feljegyzései „a német megszállás előtti napokban kezdődnek és addig tartanak, amíg egy orosz katona „zabálás” közben szét nem tapossa az írás eszközeül szolgáló írógépet” – olvashattuk Gerő Andrásnak „Az olvasóhoz” írt szerkesztői előszavában.

érdekes válogatás. Talán csupán a Szelényi Iván által szerkesztett, 1973-ban kiadott, Városszociológia címet kapott, szintén válogatott tanulmányokat felvonultató kötethez lehet hasonlítani – negyedszázaddal frissebb szellemiséggel.

„Hanák Péter – a Város polgára” - definiálják szerényen a *Pető Andrea* szerkesztésében készült VI. évfolyam 4. számának tartalmát. Hanák Péter életműve, negyven éves történelmi munkássága, publicisztikái, a város és a kultúra szerves egysége jelenítődik meg a kiadvány lapjain.

Krúdy Gyulától elcsent tartalmi összeggel – Kóbor Tamás, Budapest regényírója – megjelent összeállítást, a VII. évfolyam

és a Csongor utcai homlokzat rajza

nagyméretű tervrajzok szintén digitalizálásra kerülnek. Az átmentett anyagok képernyőn és kinyomtatva is hozzáférhetőek lesznek. Az első nagy projektünk a levéltár térképészeti gyűjteményének rögzítése. A 12 ezres állományból eddig négyezer került feldolgozásra. Három év múlva befejeződik a teljes gyűjtemény rögzítése. A digitalizált dokumentumokról egy adatbázis, kutatási segédlet készül, amely a keresést megkönnyíti a kutatóknak. Alapfeltétel volt, hogy ami az eredetiről leolvasható az a digitalizált változattal készített másolaton is meglegyen, azaz információ ne vesszen el.

– *Mi a helyzet a szöveges anyagoknál?*

– Készülhet a szövegről fotó, de a munkatársak be is írhatják a számítógépbe. A digitalizálás, az adatfeldolgozás, a részletes keresési lehetőség és az adatbázisok folyamatos építése egyaránt fontos. A levéltá-

véltárismeretű Buda, Pest és Óbuda levéltári anyagaitól a Fotótárig bezáróan ad információt. Az 1956-os intézettel együttműködve készült fotódokumentációs adathalmazunkból online lehívható a levéltár anyaga. Budapest Fővárosi Törvényhatósági Bizottsága közgyűlési jegyzőkönyvei 1873-74. évi anyagai már rögzítésre kerültek, feldolgozása 1881-ig van folyamatban, de várható ennek folytatása. Ezekhez hatékony tárgyszavas keresőrendszer csatlakozik. A feldolgozott anyagok a névre, helyre, tárgyra... kérdező mutatók használatával új lehetőségeket tárhatnak fel, amely egészen a mikro történetírás, a családtörténet szintjéig használható. A digitalizált anyagok teljes köréhez a mai kutatótermekben lehet hozzáférni, az új levéltárban szintén a kutatóteremben lesznek elhelyezve a terminálok.

— gábriel —

Tabáni Helytörténeti Gyűjtemény és Dokumentációs Központ

Vezető: *Jankóné Pajor Ildikó*, tel.: 201-7093, cím: 1013 Bp., Döbrentei u. 9., nyitva: Sze., P., Szo.: 14-18, V.: 11-18 óra

Óbudai Múzeum (Zichy kastély)

Vezető: *Dr. Újj Írisz*, tel.: 250-1020, cím: 1033 Bp., Fő tér 1., nyitva: K.-V.: 10-18 óra

Újpesti Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Szöllősy Marianne*, tel.: 370-0652, cím: 1043 Bp., Berda J. u. 48., nyitva: K-P.: 10-17, Szo.: 10-14 óra, zárva: 07. 01. – 08. 31.

Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Gönczi Ambrus*, tel.: 218-7420, cím: 1093 Bp., Pipa u. 4., nyitva: K-P.: 10-16 óra.

Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Juhász János*, tel.: 261-5569, cím: 1102 Bp., Halom u. 37/b., felújítás miatt zárva.

Alberfalvi Helytörténeti Gyűjtemény és Iskolamúzeum

Vezető: *Beleznay Andor*, tel.: 208-6635, cím: 1116 Bp., Pentele u. 8., nyitva: K-Cs.: 16-18 óra, zárva: 07. 01. – 08. 31., és egyéb iskolai szünetekben is.

Etele XI. kerületi Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Dr. György Lajosné*, tel.: 365-6126, cím: 1117 Bp., Erőmű u. 4., nyitva: Sze.: 15-18 óra.

Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Kortárs Galéria

Vezető: *Dr. Gergely Katalin*, tel.: 201-6607, cím: 1122 Bp., Városmajor u. 16., nyitva: K., Cs., Szo.: 10-18 óra., zárva: 07. 18. – 08. 15.

Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Juhász Katalin*, tel.: 349-1501, cím: 1132 Bp., Váci út 50., nyitva: K-Cs.: 10-18 óra, zárva: 06. 17. – 08. 11.

Rákospalotai Múzeum

Vezető: *Mojzes Ildikó*, tel.: 419-8216, cím: 1158 Bp., Pestújhegyi út 81., nyitva: K., Cs., Szo.: 10-14, Sze.: 14-18 óra, zárva: 07. 29. – 08. 27.

Erdős Renée Ház

Vezető: *Bakonyvári M. Ágnes*, tel.: 256-6062, cím: 1174 Bp., Báthory u. 31., nyitva: K-V.: 15-18 óra.

XVIII. Kerületi Pedagógiai Intézet és Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Pilhoffer Ferenc*, tel.: 290-5629, 295-0877, cím: 1181 Bp., Kondor Béla sétány 10., nyitva: H-

Cs.: 8-16, P.: 8-13 óra, zárva az iskolai tanítási szünetek idején.

Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Siklós Zsuzsa*, tel.: 281-1619, cím: 1191 Bp., Fő u. 38., nyitva: K-P.: 14-18, V.: 10-16 óra.

Pesterzsébeti Múzeum

Vezető: *Dr. Bogyrka Emil*, tel.: 283-1779, cím: 1203 Bp., Baross u. 53., nyitva: K-V.: 10-16 óráig, zárva: 07. 10. – 09. 15.

Csepel Galéria és Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Sárkány István*, tel.: 276-7343, cím: 1211 Bp., Szent Imre tér 3., nyitva: téli időszakban K-V.: 9-17, nyári időszakban K-V.: 10-18 óra, zárva: 07. 01. – 08. 31.

Budafok Barlanglakás Emlékmúzeum

Vezető: *Garbóci László*, cím: 1222 Bp., Veréb u. 4., (Kulcs a Mező u. 52. sz. alatt, Lakatos családnál)

Soroksári Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: *Sasvári Ilona*, tel.: 287-0083, cím: 1238 Bp., Sztítás u. 105., nyitva: K-Szo.: 14-18 óra, zárva: 06. 19. – 08. 10.

Budapest történetének válogatott bibliográfiája XI.

A budavári királyi palota évszázadai : Kiállítás a Budapesti Történeti Múzeumban 2000. március – 2001. január. Konferencia 2000. május 30-31. / [szerk. F. Dózsa Katalin, Szvoboda Dománszky Gabriella]. – Budapest : Budapesti Történeti Múzeum, 2001. – 606 p. : ill. – (Budapest várostörténeti monográfiái, 38.) (Tanulmányok Budapest múltjából, 29.)

JALSOVSZKY Katalin – TOMSICS Emőke: Budapest, a Duna gyöngye : Magyarország fővárosa a két világháború között / Zeke Gyula előszavával. – [Budapest] : Helikon, 2001. – 198 p. : ill.

SÁNTA Gábor: „Minden nemzetnek van egy szent városa” : fejezetek a dualizmus korának Budapest-irodalmából / Sánta Gábor. – Pécs : Pro Pannonia, 2001. – 233, p. : ill. – (Pannónia könyvek)

Budapest 1900, 2000 / Klösz György, Lugosi Lugo László ; [előszó ... Esterházy Péter] ; [képleírások Ritoók Pál] ; [utószó Lugosi Lugo László]. – Budapest : Vince, 2001. – 167 p. : ill.

A XX. század ujjenyomata / az ötletet adta, a tárgyakból válogatott és az előszót írta Gerő András ; [kész. a Budapesti Történeti Múzeum kiállítása alapján] ; [a fényképeket Dabasi András, Fárnyé Szalatnyay Judit és Hegedűs György kész.] ; [közread. a] Városháza. – Budapest : Városháza, 2001. – 209 p. : ill.

Pest építésze a két világháború között / szerk. Ferkai András ; szerzők Branczik Márta [et al.] ; [a fotókat kész. Ferkai András et al.]. – Budapest : Modern Épít-

tészetért Építészettörténeti és Műemlékvédelmi Kht., 2001. – 526 p. : ill.

GERLE János: Századforduló / [a fényképeket Lugosi Lugo László kész.]. – 3. kiad. – [Budapest] : Városháza, 2001. – 62, [2] p. : ill. – (A mi Budapestünk, ISSN 1215-8895)

* * *

DÉRY Attila: Házak, emlékek, alkotók : építészettörténeti séta a Szentimrevárosban és környékén / [a képeket Rochlitz István kész.]. – [Budapest] : SZIE, 1999. – 104 p. : ill. – (A Szentimreváros története, ISSN 1216-8653 ; 4.)

GÁBOR Eszter: Budapesti villák a kiegyezéstől a második világháborúig / [a fényképeket Barka Gábor kész.]. – Utánny. – [Budapest] : Városháza, 2001. – 63 p. : ill. – (A mi Budapestünk, ISSN 1215-8895)

DRUCKER Tibor: A Csepeli Munkásotthon története. – Budapest : Csepeli Munkásotthon Alapítvány, 2000. – 128 p. : ill., részben színes

Pesthidegkút története, krónikája, hagyományai : honismereti könyv a hidegkútiak első találkozójára 1980. július 5-én Mosbachban / [szerk. Hans Kröninger] ; [szerzők M. Kretz et al.] ; [kiad. Budapest II. Kerület Német Kisebbségi] Önkormányzat. – Budapest : Budapest II. ker. Német Kisebbségi Önkorm., 1999. – 143 p. : ill. – Borítócím: A pesthidegkúti németiség története

Összeállította: Gali Ágnes

Tabáni mozaikok

Budavári Helytörténeti Gyűjtemény

A kis szigetként megmaradt, frissen felújított Virág Benedek-házban 2002. április 19-én nyitotta meg Nagy Gábor Tamás, a Budavári Önkormányzat polgármestere a Tabán Helytörténeti kiállítást, sok-sok tabáni és első kerületi meghívott jelenlétében. A műemlék együttes feltárása Bodor Imre régésznek köszönhető. A Tabáni barátok Virág Benedek köre 47 éve őrzi és gyűjti a Tabán emlékeit. Örökös elnöke Fischer Árpád helytörténész több évtizedes tabáni gyűjtőmunkája alapozta meg a helytörténeti gyűjteményt. Vecsey András tabáni kép-

viselőnek sok reményteljes álma valósult meg ezzel az állandó kiállítással.

Mohos Márta alapos kutatómunkája után az Arany-

hegy Kulturális Szolgáltató Bt. tervezte és kivitelezte a tárlatot. Az első terem végigvezeti a látogatót a Tabán történetén. Pamer Dóra bevezetője és Pető Mária tájékoztató gondolatainak segítségével a legrégibb időktől az 1933-ban történt bontásig ismerhetjük meg e kis városrész történetét. Képzőművészek, írók, költők, fotósok és zenészek alkotásai, meg a híres tabáni kiskocsmák mind-mind őriztek a Tabánból a mai vendégeknek csodálnivalót. Archiválva filmen kísérhetjük végig a tabáni utcákat és a bontást, bemutatjuk a szerb templom történetét, korabeli dallamokkal andalítjuk a Tabán emlékeit kereső látogatókat. Belela-

pozhatunk a „Mélypince” és a „Háromcsőrű kacska” vendégkönyvébe és megismerhetjük az Augustus család történetét.

– Nem tudom, illik-e az idegenforgalmi illemtudás értelmében, megmutatni valamit, ami nincs? – kérdezi Szerb Antal. Válaszunk, válaszom: illik és hasznos. Tanúsítja ezt a sok-sok látogató, az egyre szaporodó gyűjtemény és a Tabán Társaság gyarapodó tagsága.

Jankóné Pajor Ildikó

A pesti

Quartier Latin

• folytatás az első oldalról

fel negyed százada a segítséget – a Csepeli Helytörténeti Gyűjtemény értékes helytörténeti könyvtára és egyedül álló, jelenleg sajnos nem a legjobb kezekben lévő térkép gyűjteménye.

Ma a helytörténeti kutatásra – gyűjtésre az egyik legjobb lehetőséget az antikváriumok kínálják – állapítja meg a Csepelért emlékéremmel kitüntetett, réggen magasabb elismerésre érdemesült vezető, tudós. Mit tanácsol a helytörténeti kutatóknak? – kérdezem. – Alakítsanak ki személyes kapcsolatot a szakképzett eladókkal, folyamatos vásárlással növeljék bizalmukat. Akkor a gyűjtemények részére félreterezik a magángyűjtemények sűrű, mély vízből rövid időre felbukkanó, majd esetleg örökre elmerülő muzeális értékű könyveket, térképeket, azok közkinccsé válhatnak. Budapesten félszázra szaporodott a régi könyvkereskedések száma. A főváros tudománnyal kacérkodó értelmiségének szellemi Mekkáját képezik ezek, csak az árak magasak.

Benedek Ágnes

Bolla Dezső

Százéves Rákosszentmihály

Helytörténet reflektorfényben

• folytatás az első oldalról

tokat látva megelevenedett a múlt. Felülhettünk a döcögős lóvasútra, tortát ettünk a Hóra cukrászdában, a kaszinóban sziesztázva lapozgattuk a Rákos Vidéke hetilapot, és lubickoltunk Almássy Pál telepen a 20 fokos forrás-fürdőben... (A tárlat január végéig tekinthető meg a Hősök terén lévő iskolában.)

A Lantos Antal által hosszú évek alatt gyűjtött dokumentumokból, térképekből és archív fotókból könyv is született *Rákosszentmihály története... a régmúlttól 1950-ig* címmel, mely a Kertvárosi helytörténeti füzetek sorozatában jelent meg. A könyvbemutatóval egybekötött kiállítás-megnyitón két másik kiadványt is megismerhettünk a közönség. Rákosszentmihályon 75 éve alakult meg a 929. sz. Szent

Mihály cserkészcsapat, az elmúlt évtizedekről Szlavkouszky László összeállításában jelent meg egy szép kiállítású könyv, a rákosszentmihályi sport száz évéről pedig Varga Ferenc írt színes krónikát.

Novemberben a frissen felújított sportemlékműnél idézte fel Varga Ferenc a szentmihályi sport nevezetes eseményekben is bővelkedő száz esztendejét, és beszélt a nyolcvanéves emlékmű hányattatott sorsáról.

A hónap végén zajlott az öt szentmihályi iskola számára meghirdetett helytörténeti vetélkedő, melynek keretében a diákok fényképezőgépekkel indultak feltérképezni a környéket, a rengeteg fotó, rajz, interjú és történet (melyekből újabb kiállítás született) a gyerekek szemén át izgalmasan mutatja be a legifjabb korosztály lokálpatrióta kötődéseit.

Ismét egy ferencvárosi kiállítás megnyitójára került sor december 10-én, a Budapesti Történeti Múzeum Metszettárában. A múzeum főigazgatója, *Bodó Sándor* szerint a Metszettárban más kerületek kiállításait is örömmel fogadják, erre a lehetőség a főváros bármely kerülete számára adott. A Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény két munkatársa, *Gönczi Ambros* és *Winkelmayer Zoltán* fantáziáját dicséri a „Ferencváros írásban és

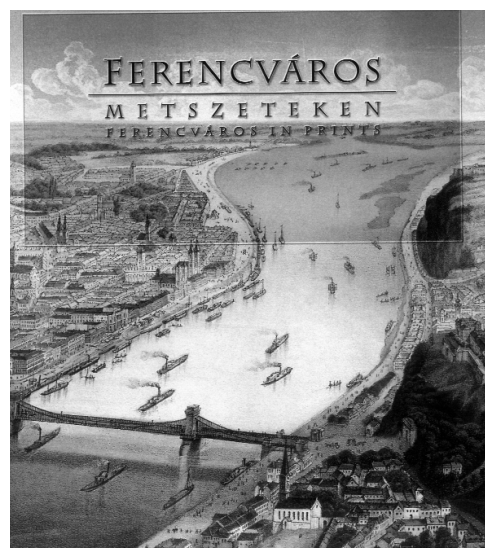
képből” elnevezésű, mostani kiállítás. Egy képzeletbeli könyv lapjain válik élővé a 19. század ferencvárosi hangulata. A Rudolf trónörökös által támogatott sorozat, az „Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képből” ferencvárosi vonzatai, korabeli folyóiratrészletek az eredeti szövegek nyelvezetét megőrizve kerültek a kiállítás látogatóinak szemébe. A kiállításon bemutatkozó, korábban kevésbé ismert metszetek (Kálvin-téri szökőkút, honvédménház,

központi vámhivatal) a www.btm.hu/ferenc.html címről az internetről is letölthetők.

A kiállítás megnyitását ismerhettük meg a „Ferencváros metszeteiken” címet viselő, kétnyelvű (magyar és angol) füzetkét.

Születése szintén a Ferencvárosi Önkormányzat anyagi áldozatvállalásának és a Gönczi Ambros – Winkelmayer Zoltán szerzőpáros munkájának köszönhető. Forráskiadványuk egy reménybeli sorozat első tag-

ja. Negyven réz- és fametszet, litográfia sorakozik ebben, rövid, tömör és precíz nacionáléval kísérve, korabeli újságcikkekkel színesítve. A sokszorosító grafikai eljárásokkal készített, 1873 előtt napvilágot látott képek folytatására is lehet számítani: a főváros egyesítése után született képeket a szerzőpáros külön kötetben tervezi bemutatni.

Lüktető városunk

Szívfényképek a belvárosról

Hát megszületett! Jó három év volt a kihordási ideje, de gyönyörű lett. Arról a fotóalbumról van szó, ami május közepén került ki a nyomdából, és amelyik végre méltó módon reprezentálja Budapest szívét, az V. kerületet.

A *Budapest BELVÁROS (Inner City)* album két nyelven és seregnyi képpel szól az olvasóhoz. Már első és hátsó címlapja is sokat ígér a Párizsi udvar, illetve a vízzel játszó gyerekek Vigadó téri szobrának sajátos hangulatával. Aztán következik egy hiteles, régi látkép, még a Lánchíd megépítését megelőző korokból, megelőlegezve a később is csak megerősödő vágyat, hogy az ember lüpet ragadva merüljön el a

látvány legapróbb részleteiben is.

Mert a fotóművész, *Szelényi Károly* nagyon érti a város lüktetését és szemlélni való csöndjeit is. Szívfényképeket készít, nem anizskártyákat. Kamerája először madártávlatból száll el a városrészek felett, hogy saját szemünkkel lássuk a városépítés szerkezetét és a házak, utcák földről nem is érzékelhető ritmusát. Ó, mennyire más ez, mint egy megszokott várostérkép! Itt rácsodálkozhat az épülettömbök arányaira, harmóniájára, korok építészeteinek művészi alázatára és sajnos testidegen kontárkódásaira is. Hallod a forgalom moráját, érzed a nyüzsgő életet, mint Londonra tekintve Ádám s Lucifer.

Aztán lejjebb ereszkedve sosem látott szögekből mutatja meg a házaknak az utcáról nem is igen érzékelt kontúrokat, díszítettségeit, szobrait és festményeit, a kapualjak, udvarok rejtett kútjait, íveit, lépcsőit, rácsait, stílusos formagazdagságát, s az egykor épült dísztermek, könyvtárak pompáját is – melyek többnyire zárva vannak az egyszerű járkelő szeme előtt.

Végül szinte tapintható közelségben hozza szemünk elé hajdani mesterek keze munkájának minden finomságát: a kő, a fa faragott játékát, változatosságát, még anyagszerűségét is. Nem is érti az ember, hogy ami mellett naponta elmegy, az ennyi szépségből áll össze! Mert ami rohanás közben szennyes, szürke, itt felfénylik, és kéri figyelmünket, de védelmünket is!

A recenzornak külön öröm, hogy elolvassán *Nagy Gergely* és *Póczy Klára* bevezető tanulmányát „Az ókori erődből született város”-ról, és *Feledy Balázs* „Helyzetkép visszapillantásokkal” című utóhangját, két nagyon gazdag, ám pompásan felépített tanulmányról adhat hírt, melyek sok új ismerettel kecsegtetik a magyar és angol nyelven olvasót: érdeklődő látogatót, és a várostörténet avatott megszállottját.

A kötetet Belváros-Lipótváros Önkormányzatának megbízásából a Magyar Képek Kft. Veszprém-Budapest készítette el. Méltó ajándék lehet az ide látogató vendégnek – és nem kevésbé saját magunknak, mert kár lenne nem megismernie annak, aki szereti ezt a várost.

Muzsai András

Reformkorunk jelképe

Lánchíd és a Maderspach család

A Lánchíd Kör ünnepi rendezvénnyel emlékezett meg november 22-én névadójáról, a Lánchídról, valamint Maderspach Károly hídtervező és bányamérnök munkásságáról. A Hadtörténeti Intézet és Múzeum dísztermében a múzeum igazgatóhelyettese, *Czigány István* köszöntötte a megjelenteket, majd a Lánchíd Kör titkára, *Praimajer Mária* nyitotta meg a rendezvényt. *Nagy Gábor Tamás*, a budavári önkormányzat polgármestere a több mint egy évtizede kulturális értékmentő tevékenységet folytató Kör munkáját méltatta, a Lánchídat pedig „a magyar kultúra, a reformkor, a progresszió” jelképének nevez-

te. A Duna TV „150 éves a Lánchíd” című dokumentumfilmjének vetítése nyitotta meg az eseményt – irodalmi fősztályuk vezetője, *Ugrin Aranka* adott a filmről háttér információkat. Majd a híd történetéről és a hídépítés műszaki előkészítéséről voltak előadások.

Az előadássorozat második felében a Maderspach családról hallhattunk. Talán nem felesleges megemlíteni, hogy a család neve a Budapesti Honismereti Társaság „Budapest múltjának emlékei” elnevezésű, 2001/2002. évi fővárosi dokumentumgyűjtő pályázata kapcsán merült fel, és a Társaság közvetítésével került be ismét a fővárosi

köztudatba (2002/1. számunk 6. oldala – a szerk.). Özvegy Maderspach Károlyné Buchwald Franciska, Haynau megvesszőzött áldozataként a magyar szabadságharc történetének részévé válva a I. kerületben is élt. A család három generáción keresztül volt részese a magyarországi bányászat és kohászat fejlesztésének – hangsúlyozta *Laár Tibor*, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület tiszteletbeli tagja. Indultak a Lánchíd tervpályázatán. Ismert azonban, hogy azt más nyerte el. Vállalkozásuk később, a híd építése során több megbízást kapott. Négyezer fős üzemük termelése a szabadságharc hadipari potenciálját erősítette, majd segítették a honvédtisztek menekülését – emiatt el is kellett adniuk gyárukat. Bem seregét ruszkabányai üzemük látta el lőszerez – fejtette ki *Csákány Tamás* alezredes, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem hadtörténésze. Az előadások szüneteiben *Maderspach Kinga* és *Katalin* olvasott fel részleteket Franciska előkerült, eredeti naplójából.

Kerületi kiállítások megnyitása

XII. 3. Óbudai Textilmúzeum: Höveji csipkealmok; kamarakiállítás

XII. 4. Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény: Iparosok és kézművesek... ; Frankl Aliona fotóművész kiállítása

XII. 7. Erdős Renée Ház: Csend és szó – Isten és ember között; szimpozium és kiállítás

XII. 13. Kispesti Kaszinó: Buda, Pest és Wekerle; Dámosy Géza rajzainak kiállítása

XII. 13. Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Kortárs Galéria: Kisült-e már a kalácsom (karácsonyi előkészületek a 20. század elején)

XII. 13. Bródy Imre Gimnázium centenáriumi emléktáblája avatása; szervezte: az Újpesti Helytörténeti Alapítvány és a gimnázium

XII. 20. Kispesti Vigadó Galéria: Isten házai és szolgálói; katolikus misszionáriusok felvételei a 19. század kilencvenes éveiből

Iparosok, kézművesek

Újlipótvárosi pillanatképek

A XIII. kerületi helytörténeti vetélkedőn résztvevő diákok bevonásával az Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény feltérképezte a kerületben élő és dolgozó kisiparosokat, kézműveseket. Később tíz kiválasztott mestert (faesztergályos, cipész, köszörűs, szabó, kalapos, szűcs, lakatos ...) felkerestek és a jövő számára meg-

örökítették szakmájukat, életpályájukat. A hónapok óta folyó kutatómunka első eredménye az „Iparosok, kézművesek Budapest-Újlipótváros 2002” elnevezésű kiállítás. Az Angyalföldi Helytörténeti Gyűjteményben Frankl Aliona fotóin láthatjuk a kerületi kismesterségek széles skáláját és művelőit.

A Jászság bibliográfiája

A Budapesten működő Jászok Egyesülete és a jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központ közösen adta ki „A Jászság bibliográfiája” című kiadványt. Ez a teljességre törekvő igényével összegzi azokat a műveket, amelyeket valaha a jászokról és a Jászságról magyar nyelven írtak. Bemutatására november 18-án, a Magyar Tudomány Napja rendezvényeihez kapcsolódva, az egyesület havonta rendezett összejövetelén, a Pest megyei Megyeháza klubtermében került sor. Az egyesület és ügyvivője, *Dobos László* a 1537 Budapest 114 Pf. 367 és a jaszokegyesulete@freemail.hu címen érhető el.

Mesterségek bölcsője

Népi kismesterségek újpesti kiállítása

A Káposztásmegyeri Községi Ház november 12-től néhai könyvtártermében rendhagyó kiállításnak adott helyet. Ötlete a főtí Károlyi István Gyermekközpont Népművészeti Szakközépiskolájából származik. Az iskolában a népi fazekasság, a kézi szövés és a népviselet készítés rejtelseibe adnak bevezetést, szakmai szinten oktattva azokat. A kiállított tárgyak egy része is innen származik – árulta el *Barkóczi*

Lászlóné, a Borostyánkői Egyesület Alkotóműhelyének szövő kézművese. Szőttesek, fazekas munkák, börmunkák, vert csipkék, fűzött és szőtt gyöngyök, szárazvirág kompozíciók és a foltvarrás remekei egyaránt megtekinthetők voltak itt. A kiállítási tárgyak készítését változó helyszíneken is szívesen bemutatják mestereik. Részletes tájékoztatás *Brezina Ágnes*től, a Községi Ház vezetőjétől kérhető.

Isten házai és szolgái

Kispest templomának felépítésére

Különleges élményben részesülhetnek a Kispesti Vigadó Galériába látogatók. „Isten házai és szolgái”

címmel január 25-ig nyitva tartó kiállításukon a 19. század kilencvenes éveit katolikus misszióknak és azokat körülvevő világnak fotóival találkozhatnak. Nagy meglepetésükre még azt is megtudják, hogy van közülük

a távoli földrészekon, egzotikus országokban készített felvételeknek Kispesthez. Pontosabban Kispest egyik templomához.

Ribényi Antal kispesti plébános 1895-ben misszionárius paptársaihoz fordult: tárgyakat és fényképeket kért tőlük egy kiállítás céljára, amelynek bevételét egy új templom építésére tervezte fordítani. Közülük közel hatezer tárgy és hatszáz fénykép érkezett a világon minden tájáról, katolikus misszionáriusoktól. Ezek a fotók felölték

az egyházi és mindennapi élet széles skáláját, bemutatták a helyi közösségek tagjait, vezetőit. A gyűjteményt később a Néprajzi Osztály megvásárolta, ma a Néprajzi Múzeum tulajdonát képezi.

Julianus barátról

A Lánchíd Kör a Julianus baráthoz kapcsolódó éves megemlékezését január 18-án (szombaton), 1/2 11 órai kezdéssel a budavári Hilton Szálló Anjou termében tartja. Ekkor kerül sor Hankovszky Béla Jácint atya „A domonkos rend szerepe hazánkban és Julianus barát küldetése” című előadásra. A rendezvény nyilvános, minden érdeklődőt szívesen látnak.

Restaurátor konferencia

A Magyar Nemzeti Múzeum Restaurátor és Műtárgyvédelmi Főosztálya a XXVIII. Országos Restaurátor Konferenciát 2003. január 28-29-én (kedd-szerda) rendezi a múzeum dísztermében.

Tervek szerint a referátumok többsége a magyar

restaurálás történetével, az alkalmazott technikákkal foglalkozik majd. A programban teret kapnak emellett az újabb munkák, kutatási eredmények is. Az előző évek gyakorlatához híven az előadásokkal párhuzamosan anyagbörzét rendeznek.

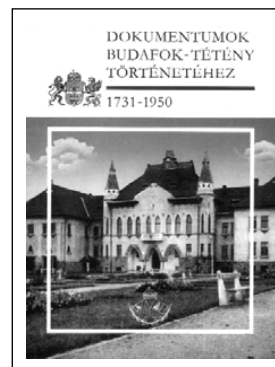
Felelős szerkesztő: Gábrriel Tibor
Szerkesztőbizottság: Adám Ferenc, Buda Attila, Karacs Zsigmond, Sándor P. Tibor, Sipos András,
Alapította a Budapesti Honismereti Társaság és a Budapesti Történelmi Múzeum.
Kiadja a Budapesti Honismereti Társaság
(1043 Budapest, Berda József u. 48., tel.: 370-0652)
Nyomás: Kolofon Kft., ISSN 1418-4273

Dokumentumok Budafok-Tétény történetéhez 1731-1950

Budapest Főváros Levéltára Budapest történetének forrásai című sorozatában Kispest és Újpest történelmi forrásválogatása után harmadikként Budapest-Tétény történelmi dokumentumait jelentette meg a helyi önkormányzat.

A kötetet válogatta és szerkesztette, Czaga Viktória, Garbóczy László, Szabó Csaba. A szerkesztői előszóból kiderül, hogy az előző két kötet iratanyagainak válogatása egyszerűbb feladatot rótt a szakemberekre: egységes települések dokumentumai közül kellett a legfontosabbakat kiválasztani, hogy azok megfelelően szemléltethessék a történelmi fejlődés jelentősebb állomásait.

Budafok-Tétény esetében azonban három majd később egy kialakulóban lévő negyedik (Budafok, Budatétény, Nagytétény, Baross Gábor-telep) párhuzamosan fejlődő közigazgatási egységgel kellett számolniuk a kutatóknak. 1730-ban még csak két községet ismert a történetírás Promontort és Tétényt. E települések fejlődése során többszöri közigazgatási és

névváltozások során alakult ki a 20. sz.-i állapot.

A kötetben szereplő 121 dokumentum nem arányos válogatás alapján került közlésre. Ez a községek eltérő

fejlődésével és az iratok különböző viszonyosságok során történt elkallódásával magyarázható. A rövid történelmi áttekintés és a kronológia után a dokumentumok közlése következik, majd részletes adattár egészíti ki a kiadványt. Ebben a díszpolgárok és választott képviselők, egyházi vezetők életrajzának közlése mellett névmutató és ajánló bibliográfia teszi teljessé a forráskiadványt. Községenkénti felsorolásban statisztikai adatokat közölnek demográfiai, foglalkozási, egészségügyi, közlekedési, oktatási és mezőgazdasági területek szerinti bontásban. A kiadványt fekete-fehér fotók teszik szemléletessé. Budapest Főváros Levéltára 2002-ben megjelent kötete a sorozat hagyományaihoz hasonlóan színvonalas, a helytörténelmi kutatók számára nélkülözhetetlen segítséget jelent.

(sz.m.)

F.: Budapesti Honismereti Társaság

1043 Budapest,
Berda József u. 48.

Ingyenes lapunk kereskedelmi forgalomba nem kerül, megtalálható a budapesti kerületek múzeumaiban, helytörténelmi gyűjteményeiben és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi fiókjában. Megjelenését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Nemzeti Kulturális Alapprogram Közművelődési Kollégiuma, a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány „Karacsony Sándor emlékére” Szakalapítványa, a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága Közművelődési és Tudományos Alapja és a budapesti kerületek önkormányzatainak támogatása teszi lehetővé.

Antikváriumok gyűjtőkörei

- **Amicus** Antikvárium 1077 Király utca 81.
Gyűjtőkör: történelem, helytörténet, művészet, szépirodalom, ismeretterjesztő művek, természettudomány.
- **Antikvarium Hungaricum** 1052 Pilvax köz 1.
Gyűjtőkör: antik könyvek, forráskiadványok, tudományos és ismeretterjesztő művek, metszetek, térképek.
- **Árkád** Antikvárium 1082 Üllői út 40.
Gyűjtőkör: régi könyvek, metszetek, térképek, képeslapok.
- **Arkánium** Antikvárium 1137 Szt. István krt. 6.
Gyűjtőkör: valamennyi tárgykörből színvonalas régi és modern könyvek, valamint térképek, képeslapok, papír-régiségek, hanglemezek.

Buda látképe – Hagenberg könyvéből, 1617
(Skultéty-gyűjtemény)

- **Atticus** Antikvárium 1075 Asbóth utca 19.
Gyűjtőkör: régi és kevésbé régi könyvek, részvények, kártyák, plakátok papírrégiségek.
- **Bedó** Papírrégiség bolt 1027 Kapás utca 5-9.
Gyűjtőkör: képeslapok, értékpapírok, papírrégiségek, filatélia, kártyák, könyv.
- **Bencsik** Antikvárium 1077 Almássy tér 13.
Gyűjtőkör: régi könyvek, metszetek, térképek, képeslapok.
- **Betű** Antikvárium 1137 Katona J. utca 5.
Gyűjtőkör: színvonalas modern könyvek.
- **Eiffel** Antikvárium 1062 Nyugati pu. aluljáró
Gyűjtőkör: könyvek, képeslapok, metszetek.
- **Ferenczy** Galéria 1053 Ferenczy I. utca 28.
Gyűjtőkör: művészeti könyvek, metszetek, plakátok.
- **Füst Milán** Antikvárium 1085 József krt. 59-61.
Gyűjtőkör: régi könyvek, metszetek, térképek, képeslapok.
- **Honterus** Antikvárium 1053 Múzeum krt. 35.
Gyűjtőkör: régi könyvek, metszetek, térképek, kéziratok.
- **Horváth** Antikvárium 1062 Andrassy út 76.
Gyűjtőkör: klasszika-filológia, orientalisztika, történelem, régi nyomtatványok.
- **Keleti** Könyvárúhá 1077 Baross tér 22.
Gyűjtőkör: használt könyv, 45 előtti kiadványok, régiségek, CD, kazetta.
- **Krisztina** Antikvárium 1013 Roham utca 7.
Gyűjtőkör: régi és új könyvek, térképek, metszetek, képes levelezőlapok, papírrégiségek.

- **Központi** Antikvárium 1053 Múzeum krt. 13-15.
Gyűjtőkör: régi könyvek, metszetek, térképek, kéziratok.
- **Legenda** Antikvárium 1053 Ferenciek tere 3.
Gyűjtőkör: régi és új könyvek, térképek, metszetek, képeslapok.
- **Mike és Társa** Antikvárium 1053 Múzeum krt. 17.
Gyűjtőkör: régi és új könyvek, térképek, metszetek.
- **Nosztalgia** Antikvárium 1027 Varsányi I. utca 24.
Gyűjtőkör: művészet, történelem, klasszika-filológia, ismeretterjesztő és tudományos szakkönyvek.
- **Opera** Antikvárium 1065 Hajós utca 7.
Gyűjtőkör: könyvek, térképek, képeslapok, grafikák, festmények, vitrintárgyak.
- **Philobiblon** Antikvárium 1137 Pozsonyi út 1.
Gyűjtőkör: kéziratok, dedikált könyvek, 20. sz.-i fotók.
- **Psyché** Antikvárium 1132 Visegrádi utca 3.
Gyűjtőkör: magyar és idegen nyelvű könyvek, szótárak, képeslapok.
- **Sós** Antikvárium 1056 Váci utca 73.
Gyűjtőkör: régi könyvek, könyvtárak, térképek, metszetek, levelező lapok.
- **Stúdió** Antikvárium 1066 Jókai tér 7.
Gyűjtőkör: minden.
- **Szőnyi** Antikvárium 1055 Szt. István krt. 3.
Gyűjtőkör: régi könyvek, metszetek, térképek, tudományos és ismeretterjesztő művek.

II. Lajos Budán, 1516-ban kelt oklevele
(Skultéty-gyűjtemény)

- **Tordai** Könyv és CD Antikvárium 1077 Király utca 31.
Gyűjtőkör: könyvek, CD-k, festmények.
- **Tuza** Antikvárium 1053 Henszlmann utca 9.
Gyűjtőkör: könyvek, térképek, képeslapok, metszetek, régi iratok.
- **Uránia** Antikvárium 1081 Népszínház utca 23.
Gyűjtőkör: könyvek, minikönyvek, térképek, exlibrisek, metszetek, háború előtti képeslapok és fotók.
- **Vintage** Galéria 1053 Magyar utca 26.
Gyűjtőkör: kortárs és történelmi fotográfia, fotós könyvesbolt.
- **Zugló** Antikvárium a Millenniumi Földalatti Vasút Mexikói úti végállomásán.
Gyűjtőkör: régi és új könyvek, hanglemezek, CD-k.

Felsorolásunk csupán az ismert gyűjtőkörű üzleteket tartalmazza – a szerk.

1144 Budapest, Ond vezér útja 36/d.
Tel./Fax: 36-1-222-42-18
http://www.tar.hu/media-net
E-mail: media-net@tar.hu

A megfelelő időben és a megfelelő emberhez juttatja el az információkat a Média Net Hungary – az interneten keresztül. Hirdetési szolgáltatásának működése nagyon egyszerű, ha kiadó, vagy eladó ingatlant, autót, vagy mást keres-kínál.

Elég, ha az Adatlapot levágja, kitölti és elküldi címünkre (1144 Budapest, Ond vezér útja 36/d.). Adatlapunk – amennyiben

hat, ha a szöveges információi nem férnek el az adatlapon. A szöveges hirdetés teljes terjedelme egy teljes A/4-es nagyságú oldal lehet, ehhez korlátlan számú fényképet, rajzot..., egyéb mellékletet csatolhat. *Mind az egy hirdetésnek minősül, melynek díja 450 Ft/nap.*

A fotók, rajzok... közzétételével elérheti, hogy az igazán komoly érdeklődők keresik meg csak Önt. Ingatlanhirdetés esetén is ja-

Internetes hirdetési tájékoztató

Hatékony, költségkímélő és olcsó

semmilyen módosítás azon nem történik – korlátlanul fénymásolható, később is felhasználható. Az adatlaphoz pótlapot is csatol-

vasoljuk minél több fénykép, helyrajz, alaprajz csatolását – a hirdetéséhez kapcsolódó fotók megjelenítése ingyenes!

Az adatlap beérkezését követően hirdetése szövegét és mellékleteit (fotó, helyrajz, alaprajz stb...) a Média Net Hungary az interneten (**www.tar.hu/media-net**) 48 órán belül megjelenteti és ott az adatlapon feltüntetett időpontig folyamatosan közli.

Amennyiben szeretné igénybe venni ezt a hatékony és költségkímélő hirdetési lehetőséget, akkor töltsse ki az adatlapot és küldje be hozzánk, a Média Net Hungaryhoz.

Kérjük egyben, hogy a *hirdetési adatlap díját*

(95 Ft) ezzel egyidejűleg a szolgáltatásunkat bemutató Budapesti Honismereti Társaságnak átutalással számlaszámára befizetni (11704007-20208949), vagy lakossági postautalványon címére (1143 Budapest, Berda József u. 48.) megküldeni szíveskedjen. *Hirdetési anyaga közzétételének díját* az adatlapon feltüntetett hirdetési napok számától függően (450 Ft/nap) a Média Net Hungary utólag számlázza ki Önnek, miután a hirdetése az interneten megjelent.

Várjuk címünkre kitöltött adatlapját, hogy megbízható szolgáltatásunk pontosságával, igényességével és olcsó áraival állhassunk az ön rendelkezésére.

Itt levágandó!

1144 Budapest, Ond vezér útja 36/d.
Tel./Fax: 36-1-222-42-18
http://www.tar.hu/media-net
E-mail: media-net@tar.hu

A hirdetés díja: 450,- Ft/nap
Az adatlap ára 95,- Ft FIZETVE.

Nº: 021689

ADATLAP

Név: Lakcím: Tel.:

Nyugtát / ÁFÁ-s számlát kérek, az alábbi névre/cégre:

Kérem az alábbi információkat az **INGATLAN**: keres, kínál, **JÁRMŰ**: keres, kínál, **TÁRSKERESÉS**:

keres kínál, ill. az **EZ + AZ** rovatba feivenni

szíveskedjenek. Megjelenés ideje: (napok száma)

Melléklet: (db Fotó)

(Hirdetés szövege)

Dátum:

.....
hirdetésszervező

.....
hirdető